

УДК 94(477) «15/16»

Іван Бартош*
(Ніжин)

АНТИЯГЕЛЛОНСЬКА КОАЛІЦІЯ НА ТЕРЕНАХ СХІДНОЇ ЄВРОПИ НАПРИКІНЦІ XV — ПОЧАТКУ XVI ст.

У статті досліджується проблема формування та діяльності коаліції східноєвропейських державних утворень проти Великого князівства Литовського наприкінці XV — початку XVI ст.

Ключові слова: Антиягеллонська коаліція, Велике князівство Литовське, Кримське ханство, Московське князівство.

В статье исследуется проблема формирования и деятельности коалиции восточноевропейских государственных образований против Великого княжества Литовского в конце XV — начале XVI вв.

Ключевые слова: Антиягеллонская коалиция, Великое княжество Литовское, Крымское ханство, Московское княжество.

The authors examine the problem of coalition formation and Eastern European state formations against the Grand Duchy of Lithuania at the end of XV — beginning of XVI century.

Keywords: Antyayahellonska Coalition, Grand Duchy of Lithuania, the Crimean Khanate, the Moscow principality.

На початку 70-х років XV ст. династія Ягеллонів об'єктивно стала найбільш потужною силою на теренах Центральної та Східної Європи. Зовнішньополітичний курс Казимира IV був спрямований передусім на посилення династичного впливу у Західному напрямку, тоді як справи на Східних рубежах та всередині Великого князівства Литовського відійшли на другий план. У 1471 р. старший син Казимира Ягеллончика, Владислав, зайняв чеський, а у 1490 р. отримав ще і угорський трон. Після цього, влада Ягеллонів поширилась на більшу частину Центрально-Східної Європи. Водночас, це був не лише показник їх сили, але і виклик для сусідніх держав, які претендували на частину територій ВКЛ, Польщі, Чехії та Угорщини, що й стало основною причиною формування «Антиягеллонської коаліції»¹.

* **Іван Бартош** — аспірант кафедри історії України Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя. Науковий керівник — доктор історичних наук, професор С.А. Леп'яко.

¹ Дане поняття не слід розуміти у загальноприйнятому сенсі, як одномоментну угоду декількох держав. Це скоріше довготривале явище, яке виникло об'єктивно під

Про існування на теренах Центрально-Східного регіону Європи певного антигеллонського союзу, хоч офіційно і не оформленого, згадував ще М. Грушевський, коли, аналізуючи політику Івана III, вказував, що московський князь «...плів сітку на Литву, з усіх боків напускаючи своїх союзників»². Сучасний білоруський дослідник О. Дзярновіч, аналізуючи геополітичну ситуацію на початку XVI ст., рушійною силою коаліції назвав Московське князівство та імперію Габсбургів³. Водночас, у останній чверті XV ст. епіцентром антигеллонського руху найбільш доцільно вважати Московське князівство та погодитись із твердженням Ф. Шабульдо, що у міру посилення Московського князівства і загострення його суперництва з ВКЛ програма об'єднання усіх «Руських земель» під егідою московського князя знаходила усе більше прихильників на підконтрольних литовськими феодалами землях Південно-Західної Русі⁴. Патримоніальна концепція територіальних претензій Москви, яка до цього служила інструментом вирішення внутрішньополітичних територіальних питань між окремими гілками роду Рюриковичів перетворилася на дієвий інструмент зовнішньополітичного тиску на ВКЛ⁵. За її допомогою проводилася дипломатична діяльність одразу по декількох напрямках з метою створення антилитовського союзу.

Першим до альянсу приєдналося Кримське ханство, щоправда відбулося це після довготривалих «умовлянь». Проби діалогу Москви та Криму відбулися 1462 р., ще за правління Хаджі-Гірея, між Василем II та мурзою Емінеком. Однак, зносини особисто з кримським ханом у російських джерелах зафіксовані лише у 1473 р.⁶ Метою цього посольства, згідно літопису, було повідомити Менглі-Гірея про бажання «*брататися*», тобто вважатися рівними за статусом і звільнити Московське князівство від виплати данини, щоправда позитивної відповіді з Кіркору Іван III тоді не отримав⁷. На думку О. Русиної причиною

впливом геополітичної ситуації, що склалася в останній чверті XV ст. у Центрально-Східній Європі, та стратегічних інтересів Московського та Молдавського князівств, Кримського ханства та Османської імперії.

² Грушевський М. Історія України-Руси: В 11 т., 12 кн. / М. Грушевський. — К., 1995. — Т.4. — 1995. — С. 56.

³ Дзярновіч О. «Киевское наследие» в проектах антигеллонских коалиций конца XV — начала XVI вв. / О. Дзярновіч// Український історичний збірник. — Вип. 7. — К., 2004. — С. 45.

⁴ Шабульдо Ф.М. Земли Юго-Западной Руси в составе Великого княжества Литовского / Ф.М. Шабульдо. — Київ: Наукова думка, 1987. — С. 94.

⁵ Наприклад, 23 лютого 1503 р. Іван III писав Менглі-Гірею з приводу територіальних претензій на «руські» землі ВКЛ «...которые города съ Божьею волею, у Литовского князя есмя взяли, то наша отчина, тых ему не отьдадим. А которые города Русские наша жь отчина, еще за Литовским, Киевъ и Смоленск и иные города Русская земля, и мы ожь дасть Богъ хотимъ своей отчины всее доставати...» // Сб. РИО. — Т. 41. — С. 457.

⁶ Полное собрание русские летописей: в 43 т. — СПб.; М.; Л., 1841–2008. — Т. 26. Вологодско-Пермская летопись. — М., 2006. — С. 38.

⁷ Сборник Императорского Русского Исторического общества (далі сб. РИО): в 148 т. — СПб., 1866–1916. — Т. 41. — 1884. — С. 1.

цього стало небажання правителя Криму порушувати умови ярлика наданого Казимиру 1472 р.⁸, водночас можна припустити, що хан не бачив перспектив «брататися» із данником золотоординського хана, яким був Іван III на 1473 р.

Слід зазначити, що зміни зовнішньополітичного курсу Менглі-Гірея збіглися в часі з його остаточним утвердженням на чолі Кримського ханства наприкінці 1478 р. під протекцією Османської імперії. Важко визначити ступінь залежності Менглі-Гірея від Мухаммеда II, проте аналіз зовнішньої політики Кримського ханства переконливо свідчить про узгодження її з Портою. Як слушно стверджує В. Панашенко, Криму відводилося першорядне значення серед інших васальних володінь Османської імперії, а напад на нього розцінювався султаном як замах на його власні інтереси⁹. Не викликає сумнівів, саме Османська імперія ініціювала «згоду» Менглі-Гірея, нащадка роду Чингізидів і претендента на титул хана Золотої Орди, «брататися» з Іваном III¹⁰. Цей же формальний нюанс, теоретично мав би активізувати литовсько-кримський конфлікт, але пасивність Казимира на Кримському напрямку м'яко нівелювала такі «дрібниці».

Початок антилитовської московсько-кримської коаліції можна датувати квітнем 1480 р., коли до Криму прибуло посольства боярина Звенца з метою укладення союзу проти Казимира та Ахмата¹¹. Б. Черкас зауважив, що укладенню союзу сприяло не лише зближення на антимосковській основі ВКЛ і Великої Орди, але і низка економічних та політичних чинників, ключовим з яких, на наш погляд, було прагнення Менглі-Гірея забезпечити відносну безпеку з боку ВКЛ¹². Судячи з напрямку татарських походів та будівництва фортець, хан планував реалізувати свої наміри шляхом взяття під контроль територій Дикого Поля та знелюднення земель південної Київщини, Брацлавщини та Поділля.

Невдовзі до коаліції приєдналася Молдавія. Причин до цього було декілька. Найперше, слід зазначити, що Молдавське князівство грало значну роль у політиці боротьби за Дунайський басейн. Контроль над дунайськими торгівельними шляхами і виходом до Чорного моря був головним стимулом у прагненні Казимира IV поширити на ці території владу династії Ягеллонів. У цьому ж слід шукати і витоки суперництва Польщі та Угорщини за сюзеренітет над Молдавією¹³. Крім того, перехід раніше незалежного Кримського ханства під контроль Османської імперії ще більше ускладнив зовнішньополітичну ситуацію для Молдавії, адже походи турецьких військ після 1475 р. супроводжувалися

⁸ Русина О.В. Україна під татарами і Литвою / О. В. Русина / Сер. «Україна кризь віки». — Т. 6. — К.: Альтернативи, 1998. — С. 142.

⁹ Панашенко В.В. Кримське ханство у XV–XVIII ст. / В. Панашенко // Український історичний журнал. — 1989. — № 1. — С. 56.

¹⁰ Сб. РИО Т. 41. — С. 16.

¹¹ Сб. РИО Т. 41. — С. 16.

¹² Черкас Б.В. Україна в політичних відносинах Великого князівства Литовського з Кримським ханатом (1515–1540). / Б.В. Черкас. — К.: Інститут історії України НАН України, 2006. — С. 35.

¹³ Семенова Л.Е. Из истории молдавско-польско-турецких отношений конца XV в. / Л.Е. Семенова // Россия, Польша и Причерноморье в XV–XVIII вв. М., 1979. — С. 40.

синхронними набігами кримських татар Менглі-Гірея. Казимир маючи домовленість із султаном про нейтралітет, відмовив у допомозі, чим і нажив собі ворога у особі Стефана III. Що ж стосується останнього, то після величезних руйнувань, спричинених турецьким вторгненням 1476 р., молдавський господар мав лише одного потенційного союзника, знову ж таки, не проти Османської імперії, а проти Казимира IV. Таким союзником мало стати Московське князівство. Обмін посольствами між двома державами відбувся протягом 1479–1480 рр. До того ж, імовірно для отримання певних гарантій зі сторони Молдавії, Іван III взявся за династичну політику, в результаті чого у 1483 р. було укладено династичний шлюб між сином і співправителем Івана III Іваном Івановичем та дочкою Стефана III Оленою¹⁴.

Таким чином, ставши заручником європейської агресії турецького султана, Стефан III змушений був будь що втягнути у антиосманське протистояння своїх потенційних ворогів — Ягеллонів. У 1484 р. молдавський воєвода прийняв васалітет Польщі, а московський князь одразу ж почав намовляти Казимира IV до активних дій проти турків, відправивши 1485 р. до Кракова свого посла Михайла Кутузова¹⁵.

Зміст листа Івана III до Менглі-Гірея відправленого з Москви 23 жовтня 1487 р. свідчить про створення нового антиягеллонського блоку, який значно перевищував попередній за географічними межами. Московський князь писав «*Маттіашъ, король угорській, съ нами въ дружбъ и въ братствъ, а на короля Казимира, на нашого недруга, съ нами один челоувкъ*»¹⁶. Крім того, перелік територій, які Іван III вважав безпечними для проходження послів: землі Кримського ханства, Молдавії а також «*земли турского*»¹⁷ дає змогу окреслити імовірно коло учасників антиягеллонської коаліції.

Залучення до антиягеллонського союзу Священної Римської імперії стало продовженням геополітичних процесів у Центральній та Східній Європі. Перші контакти між Габсбургами та Московським князівством пройшли у 80-х роках за ініціативи імператора. Щоправда серед істориків до цього часу немає одностайної думки, чи мав візит М. Поппеля до Москви у 1486 р. якісь дипломатичні підстави і чи був мандрівний сілезький лицар агентом імператора¹⁸. На думку А. Хорошкевич, метою візиту Поппеля було підпорядкування Московського князівства імператору, який запропонував Івану III королівський титул. У відповіді великого князя, пропозицію було рішуче відкинуто і аргументовано божественним походження влади московського князя¹⁹, тому вже у березні

¹⁴ Рашкулев В.И. О возникновении русско-молдавского военно-политического союза в конце XV века / В.И. Рашкулев // Военно-исторический журнал № 9. — 2006 г. — С. 31.

¹⁵ Акты, относящиеся к истории Западной России, собранные и изданные Археологическою комиссиею (далі — АЗР). — Т. 1. — СПб., 1846. — С. 107.

¹⁶ Сб. РИО Т.41. — С. 64.

¹⁷ Там же. — С. 64.

¹⁸ Там же. — С. 64.

¹⁹ Хорошкевич А.Л. Русское государство в системе международных отношений конца XV — начала XVI вв. /А.Л. Хорошкевич. — М.: «Наука», 1980. — С. 96.

1489 р. посол відправився назад. Відмовивши, московський князь тим не менше прагнув закріпити мирні відносини з імператором. З цією метою 22 березня 1489 р. було направлено послів до Фрідріха III. Їх прийняли на рейхстазі у Франкфурті 25 червня 1489 р. де вони запропонували укласти мирний договір між Московським князівством та Римською імперією²⁰. Але до того часу, поки угорський король Матвій Корвін займав антиягеллонську позицію, ані Іван III, ані Фрідріх III не потребували тісного союзу. До кінця 1490 р. головним завданням московської дипломатії було підштовхнути кримського хана на відкритий особистий виступ проти ВКЛ.

Бажаючи стабілізувати ситуацію на литовсько-кримському кордоні, щоб мати змогу втрутитися в боротьбу за чеський престол, Казимир у 1488–1499 рр. уклав мир з Османською імперією визнаючи захоплення Кілії та Білгороду, чим порушив зобов'язання перед молдавським воєводою і останній прийняв васалітет Угорщини. У результаті цього, 1489 р. Молдавія знову повернулася до антиягеллонської коаліції, що було на користь усім окрім самих Ягеллонів. Користуючись тим, що великий князь литовський дозволив у 1488 р. вільний проїзд московських послів до молдавського воєводи і зникла потреба у посередництві Кримського ханства, а разом з тим і Османської імперії, антиягеллонська коаліція розпочала активну діяльність²¹. Очевидно, отримавши конкретні інструкції з Москви, Стефан III приступив восени 1489 р. до бойових дій²². Водночас, габсбурзько-московський союз перебував ще на початковій стадії. Після прийому 18 червня 1490 р. імператорського посла Георга фон Турна з пропозицією династичного союзу між сином імператора Максиміліаном I і донькою Івана III, у Москві було розроблено проект габсбурзько-московської угоди. 19 серпня 1490 р. Іван III направив до Максиміліана послів Яна Грека та Василя Кулешина, які мали з собою текст союзного договору. За його умовами обидві сторони мали надавати одна одній допомогу по мірі можливостей. Москва зі свого боку обіцяла підтримати імператора у боротьбі за угорський трон, а Максиміліан зобов'язувався допомогти Івану III опанувати «великое княжество Киевское»²³. Аналізуючи умови угоди, О. Русина назвала дії Івана III «першим конкретним кроком Москви щодо «повернення» південно-українських земель»²⁴. Зважаючи на те, що Київ, який перебував у складі Литовської держави, московські книжники намагалися не ототожнювати з легітимним спадкоємцем «історичного» Києва²⁵, існує велика імовірність того, що у цих перемовинах Київська земля розглядалася не як одне із воєводств ВКЛ, а як

²⁰ *Хорошкевич А.Л.* Русское государство в системе... — С. 96.

²¹ Сб. РИО Т. 35. — С. 18.

²² Там же. — С. 18.

²³ Памятники дипломатических сношений древней России с державами иностранными. — СПб., 1851. — Т. 1. — С. 37.

²⁴ *Русина О.* Студії з історії Києва та київської землі /О. Русина / НАН України; Інститут історії України. — К., 2005. — С. 75.

²⁵ *Русина О.* Студії з історії Києва... — С. 5.

образ долитовської Русі коли за висловом Івана Грозного «и Вилна была, и Подольская земля, и Галицкая земля, и Волынская земля вся к Киеву»²⁶.

Важливу роль у подальшій історії коаліції зіграв договір, укладений 7 листопада 1491 р. між Габсбургами та Ягеллонами, за яким в обмін на отримання корони, Владислав мав одружитись на дружині покійного Матвія Корвіна, повернути Максиміліану австрійські землі та виплатити контрибуцію у розмірі 100 000 угорських гульденів. Дізнавшись про домовленість Максиміліана із Владиславом, Іван III відмовив у наданні допомоги імператору проти Угорського королівства, яку просив у великого князя 20 листопада 1491 р. Георг фон Турн. Утвердження на угорському троні Владислава, на тривалий час позбавило інтересу Максиміліана у послугах Московського князівства, аж до 1512 р.²⁷

Неефективність московсько-габсбургської політики не покращила зовнішньополітичного становища ВКЛ. Після 1491 р., коли Іван III уклав союз із Священною римською імперією, Казимир IV у зовнішній політиці мусив рахуватися не лише з Московським князівством, але й з Габсбургами, з Молдавським князівством, Кримським ханством, а відповідно і Османською імперією²⁸. Результатом московсько-молдавської взаємодії було укладення молдавсько-кримського союзу, який позбавив Молдавію від спустошливих татарських набігів. Проте коаліція ще не була настільки міцною, наскільки це уявляв собі Іван III. 15 січня 1493 р. Юрій Траханіот та Кляпик Єропкін прибули в Кольберг до Максиміліана, але нагадування російських послів про спільний виступ проти Казимировичів та збереження домовленостей із Московським князівством були уже неактуальні для імператора, зайнятого боротьбою з Францією²⁹.

1494 року відбулася зустріч Ягеллонів в Левочі, на яку прибули всі брати Ягеллони, крім Олександра³⁰. На засіданнях було прийнято рішення захопити Молдавське князівство і замінити Стефана III Сигізмундом Ягеллоном. У відповідь Стефан, повідомлений про плани Ягеллонів трансільванським воєводою Бартоломео Драгфі, активізував дипломатичну діяльність з метою запобігти задуманому³¹. Ключовим у цьому сенсі був московський напрямок, про що свідчить надзвичайно жвавий обмін посольствами у період 1492–1494 рр. Крім того за посередництва Івана III було укладено молдавсько-кримський мирний договір у 1492 р.

Оскільки Владислав II, як сюзерен Молдавського князівства відмовився від участі у поході, дипломатичний тиск було здійснено на Олександра Ягеллончика. Останній, зазнавши поразки від Івана III у війні 1492 р. і втративши Вязьму змушений був піти на династичний союз уклавши шлюб з дочкою

²⁶ Сб РИО. — Т. 71. — С. 172.

²⁷ Там же. — С. 51.

²⁸ *Алексеев Ю.Г.* Государь всея Руси / Ю.Г. Алексеев. — Новосибирск: Наука, 1991. — С. 231.

²⁹ *Хорошкевич А.Л.* Русское государство в системе... — С. 98.

³⁰ *Балух О.* Польсько-Молдавська війна 1497–1499 р. / О. Балух // Наукові зошити історичного факультету Львівського університету. Збірник наукових праць. — 2008 р. — № 8. — С. 58.

³¹ *Papee F.* Jan Olbracht / F. Papee. — Kraków, 2006. — S. 66.

московського князя Оленою. Зрештою, не маючи військових можливостей протистояти східному сусідові, великий князь литовський погодився на умови литовсько-московського миру 1494 р., який передбачав і укладення мирної угоди з Молдавією. Довгий час оформлення литовсько-молдавської угоди литовська сторона взагалі ігнорувала не надсилаючи уповноважених послів³². Навіть після династичного союзу Олександра з донькою Івана III, литовський князь не наважувався на домовленості із Стефаном посилаючись на неповний склад Панів-Ради³³. Імовірно, це суперечило ягеллонським рішенням у Левочі і могло спровокувати внутрішній конфлікт між Олександром та Яном Ольбрахтом, тим самим послабивши династичну коаліцію Ягеллонів, що відповідало інтересам як Молдавії так і Московського князівства, проти якого Олександр вперто намагався залучити польського короля. Зрештою, після аудієнції молдавських послів у Івана III і, напевно, під політичним тиском останнього литовсько-молдавська угода все ж була реалізована. За її умовами Олександр мав допомагати молдавському воєводі проти кожного хто нападе на Молдавське князівство. Така політика Стефана III прискорила реалізацію походу Яна Ольбрахта. Він відбувся 1497 р. під приводом визволення Кілії та Білгороду від турків, але невдовзі похід набув антимолдавського спрямування. Історики оцінюють цей похід по-різному. У польській історіографії початку ХХ ст. є дві точки зору на характер польсько-молдавської війни 1497 р. Одні історики вважали, що похід Яна Ольбрахта не був пов'язаний із рішеннями прийнятими у Левочі 1494 р., а планувався як антитурецька акція і перетворився у війну з Молдавією лише в силу ворожої позиції Стефана III після вступу польського війська на територію князівства³⁴. На думку інших істориків, зокрема О. Горки, дії польських військ від самого початку мали антимолдавське спрямування³⁵. Тезу про антимолдавський характер походу Яна Ольбрахта у післявоєнний час підтримав та продовжив З. Спиральський³⁶.

Важливо відзначити, що незважаючи на укладений із Стефаном 1496 р. союз, Олександр направив свої війська проти Молдавії, навіть запевняючи Івана III, що «на Стефана воєводу не пошол»³⁷. Насправді ж, як повідомляє Львівський літопис «...князь великий Олександр сътвори лесть: сам возвратися, а князей руских с силою своєю послал брату своему Ольбрахту на помощь»³⁸. З приводу цього Олександр, у посольстві відправленому до Москви 20 липня

³² Lietuvos Metrika. Kniga 5 (1427–1506) / Parengė Egidijus Banionis. – Vilnius, 1995. — S. 116.

³³ Ibid. — S. 117.

³⁴ Finkel L. Zjazd Jagiellonow w Lewoczy r. 1494 / L. Finkel // KH 28, 1914. — S. 56.

³⁵ Gorka O. Nieznany żywot Bajezida II dla wyprawy czarnomorskiej i najazdów Turków za Jana Olbrachta / O. Gorka // Kwartalnik historyczny, 1938. — t. 52, z. 3. — S. 376.

³⁶ Spieralski Z. Po klesce bukowinskiej 1497. Pierwsze najazd Turkow na Polske / Z. Spieralski // Studia i materiaty do historii Wojskowosci, IX/I Warszawa, 1963. — S. 98.

³⁷ Сб. РИО. Т.41. — С. 242–243.

³⁸ Полное собрание русские летописей : в 43 т. — СПб.; М.; Л., 1841–2008. — Т. XX: Львовская летопись. — М.: Языки славянских культур, 2005. — С. 365.

1498 р., скаржився на «шкоды», яких завдали йому і Стефан і Менглі-Гірей³⁹. У свою чергу Іван III звернувся до кримського володаря із проханням «натиснути» на великого князя литовського, результатом чого було «різке» посольство кримського хана до Олександра⁴⁰.

Про посилення внутрішньої взаємодії антиягеллонської коаліції свідчить молдавсько-російсько-кримська співпраця 1498 р. Дізнавшись, що Олександр все ж планує надати військову допомогу брату проти Молдавії, він наказав послам В. Ромодановському та В. Кулешину попередити великого князя литовського, що у випадку його виступу проти Стефана московський князь вважатиме московсько-литовський мир порушеним⁴¹.

Врегулювання польсько-молдавського конфлікту відбулося у квітні 1499 р. у Кракові на зустрічі посольств Польщі, Угорщини та Молдавії, за результатами якої остання виступила проти Оманської імперії, хоча і диктувала свої умови, посилаючись на те, що підкорення Молдавії Туреччиною буде мати катастрофічні наслідки як для Польщі так і для Угорщини, тобто для Ягеллонів загалом⁴².

Остаточне оформлення антиягеллонської коаліції із приставкою «широка» відбулося після повстання М. Глинського, яке мало потужний зовнішньополітичний резонанс. Власне, ще під час повстання, у 1508 р., окрім послів московського князя, Глинські прийняли посольства із Кримського ханства і Молдавського князівства. М. Шніп вважає, що М. Глинський пригнув використати суперечності між ВКЛ, Московським князівством та Кримським ханством у своїх інтересах⁴³, тоді як на думку М. Крома Кримський хан сам планував залучити Глинських до себе на службу⁴⁴ пообіцявши «посадити на Києве и на всех пригородках киевских и беречь их от короля»⁴⁵. Після поразки повстання і переходу Глинського на службу до Василя III, бунтівний князь продовжив дипломатичну діяльність на користь останнього. У середині 1509 р. надіслав посольство до датського короля з пропозицією долучитись до антиягеллонської

³⁹ Сб. РИО. Т.35. — С. 267.

⁴⁰ Сб. РИО. Т.41. — С. 243.

⁴¹ Исторические связи народов СССР и Румынии в XV — начале XVIII в. Документы и материалы в 3-х томах. М., 1965–1970. — Т. 1. — С. 78.

⁴² Гонца Г.В. Изменения тактики внешнеполитического курса Молдавского государства в последних десятилетиях XV — начале XVI в. / Г.В. Гонца // Социально-экономическая и политическая история Юго-Восточной Европы (до середины XIX в.). — Кишинев, 1980. — С. 110.

⁴³ Шніп М.А. Унутрыпалітычны канфлікт 1508 года ў Вялікім княстве Літоўскім у кантэксце міжнародных адносін ва Усходняй Еўропе // Аўтарэфрат дысертацыі на суісканне вучонай ступені кандыдата гістарычных навук па спецыяльнасці 07. 00. 02 — айчынная гісторыя. — Мінск. 2009. — С. 14.

⁴⁴ Кром М. Меж Русью и Литвой: Западно-русские земли в системе русско-литовских отношений конца 15 — первой половины 16 в. М.: Археографический центр, 1995. — С. 127.

⁴⁵ Акты, относящиеся к истории Западной России, собранные и изданные археографическою комиссиею. — Т. 2. (1506–1544). — СПб., 1848. — С. 40.

коаліції. У 1510 р. Глинський з цією ж метою встановив контакт з великим магістром Тевтонського ордену Фредеріком та герцогом саксонським. Фактично, М. Глинський став одним із творців цієї широкої антиягеллонської коаліції до якої входили окрім імператора Священної Римської імперії і Московського князівства, Тевтонський та Лівонський ордени, Данія, Саксонія та Бранденбург⁴⁶. Московське князівство як учасник антиягеллонської коаліції, у 1512 р. розпочало нову війну проти ВКЛ, у якій Глинському відводилася значна роль. М. Шніп стверджує, що саме завдяки зусиллям М. Глинського у 1514 р. під контроль Москви перейшов Смоленськ⁴⁷. У подальшому антиягеллонська коаліція лише продовжить свій розвиток, так, у 1515 р. антиягеллонський характер політики Османської імперії та Московського князівства виразно проявився у підтримці Василем III та Селімом I сина Менглі-Гірея, Ахмата, який позиціонував себе як ворог Вільно і Кракова, проти пролитовсько налаштованого кримського хана Мухамед-Гірея I⁴⁸.

Можна вважати, що антиягеллонська коаліція наприкінці XV — початку XVI ст. відбулася як історичне явище. Воєнні дії на території Молдавії, Польщі, ВКЛ та склад їх учасників з обох сторін, переконують у тому, що наприкінці XV ст. найпотужніша королівська династія Європи зустрілася з коаліцією держав різного масштабу, представники яких жодного разу не збирались разом за столом переговорів (якщо говорити сучасною термінологією). Це дає можливість стверджувати, що Центральна та Східна Європа мала більш високий рівень геополітичної взаємодії, ніж ми звикли про це говорити. Між діями кожної держави учасника коаліції простежуються прямі причиново-наслідкові зв'язки спрямовані на те, щоб якомога більше послабити династію Ягеллонів, загнати її в туге кільце оточення із Сходу, Півдня та Заходу. Зміст дипломатичного листування між Іваном III та правителями Кримського ханства, Османської імперії, Священної Римської імперії дає можливість стверджувати, що українські землі у складі ВКЛ стали розмінною монетою для укладення того чи іншого союзу, а Київ продовжував відігравати значну ідеологічну та стратегічну роль у політиці держав Центральної та Східної Європи.

⁴⁶ Шніп М.А. Унутрыпалітычны канфлікт 1508 года... — С. 15.

⁴⁷ Там же . — С. 16.

⁴⁸ Черкас Б.В. Україна в політичних відносинах Великого князівства Литовського. — С. 92.